

U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a JUDr. Viktora Kučery v právní věci žalobce: **V. P.**, zastoupen Mgr. Danielem Holým, advokátem, se sídlem Václavské náměstí 846/1, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 6. 2022, č. j. 4 Ad 20/2020-28,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se odmítá** pro nepřijatelnost.
- II. Žalovaný **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Odměna a náhrada hotových výdajů advokáta Mgr. Daniela Holého **se určuje** částkou 3146 Kč, která mu bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 (třiceti) dnů od právní moci tohoto usnesení.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Žalobce se žalobou domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 29. 4. 2020, č. j. MPSV-2020/86795-911, jímž bylo zamítnuto jeho odvolání a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky pro hlavní město Prahu ze dne 24. 1. 2020, č. j. 2651/2020/AFF. Tímto rozhodnutím bylo rozhodnuto o nepřiznání dávky pomoci v hmotné nouzi – doplatek na bydlení za měsíc květen 2019.

[2] Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce podal dne 29. 5. 2019 žádost o dávku pomoci v hmotné nouzi – doplatek na bydlení za měsíc květen 2019. Správní orgán prvního stupně rozhodnutím ze dne 25. 7. 2019, č. j. 27765/2019/AAF, žalobci doplatek na bydlení nepřiznal, neboť žalobce neumožnil provedení sociálního šetření. Žalovaný rozhodnutím ze dne 4. 11. 2019, č. j. MPSV-2019/221333-911, rozhodnutí správního orgánu prvního stupně zrušil a věc mu vrátil k novému projednání, neboť správní orgán šetřením na místě zkoumal podmínky nároku na dávku podle § 63 odst. 1 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“), namísto toho, aby na základě nepřiznání

příspěvku na živobytí postupoval dle § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi a zkoumal naplnění jeho podmínek.

[3] Vázán tímto právním názorem žalovaného správní orgán prvního stupně rozhodnutím ze dne 24. 1. 2020, č. j. 2651/2020/AFF, žalobci doplatek na bydlení za měsíc květen 2019 nepřiznal pro nesplnění podmínky podle § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Podle § 9 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi stanovil správní orgán prvního stupně příjem žalobce a jeho matky (osoba společně posuzovaná) ve výši 14 745 Kč. Přiměřené náklady na bydlení stanovil s odkazem na § 9 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi na 5161 Kč. Výše příjmu po odečtení přiměřených nákladů na bydlení tedy činí 9584 Kč. Částku živobytí společně posuzovaných osob správní orgán prvního stupně stanovil na 6808 Kč, přičemž 1,3násobek této částky činí 8850 Kč. Vzhledem k tomu, že příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení je vyšší než 1,3násobek částky živobytí společně posuzovaných osob (podmínka § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi), nárok na dávku žalobci nevznikl.

[4] Žalovaný v rozhodnutí o odvolání konstatoval, že při aplikaci § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi se nepoužije § 9 odst. 2 téhož zákona. Správní orgán prvního stupně tedy dle žalovaného pochybil, pokud od příjmu společně posuzovaných osob odečetl přiměřené náklady na bydlení. Podle žalovaného tak příjem stěžovatele a jeho matky nečinil 9584 Kč, ale 14 745 Kč. Toto pochybení však nemělo vliv na výsledek řízení.

[5] **Městský soud** žalobu jako nedůvodnou zamítl. Žalobci přitom sice dal částečně zapravdu, že se žalovaný nevypořádal s odvolacími námitkami, dle nichž měl žalobce nárok na zvýšení životního minima a plné částky živobytí a že je žalobce osobu v hmotné nouzi, jelikož si aktivně hledá zaměstnání. Současně však neshledal důvod ke zrušení rozhodnutí žalovaného, protože žalovaný těmto námitkám vyhovět nemohl. Podmínky aplikace § 25 zákona o pomoci v hmotné nouzi naplněny nebyly, neboť byl žalobce vyřazen z evidence uchazečů o zaměstnání, k čemuž dospěl i správní orgán prvního stupně. Ten pak ohledně činnosti žalobce jako člena volební komise sice použil nesprávné odůvodnění, když argumentoval tím, že se jedná o jmenovanou funkci, nikoli o pracovní poměr, ale postupoval správně, když ji z hlediska případného zvýšení částky živobytí žalobce nezohlednil. Dle městského soudu totiž nemohla být relevantní, jelikož nebyla vykonávána v rozhodném období od února do dubna 2019. Výslovné nevypořádání těchto námitek žalovaným tak nemohlo mít vliv na postavení žalobce.

[6] Městský soud pak především uvedl, že dle § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi lze přiznat doplatek na bydlení, pokud byl žadateli přiznán příspěvek na živobytí. Pokud nebyly splněny podmínky pro přiznání příspěvku na živobytí, lze rovněž přiznat doplatek na bydlení, avšak pouze v případě, že příjem žadatele a společně posuzovaných osob nepřesáhne 1,3násobek částky jejich živobytí. Správní orgány konstatovaly, že příspěvek na živobytí stěžovateli přiznán nebyl, a následně ověřily, že jeho příjem v souhrnu s příjmem jeho matky, tj. společně posuzované osoby, překračuje 1,3násobek jejich částky živobytí. Výpočet jednotlivých částek provedl městský soud shodně jako správní orgán prvního stupně s tím, že se pro účely § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi postupuje dle § 9 odst. 2 téhož zákona, tj. že se od příjmu stěžovatele a jeho matky odečítají přiměřené náklady na bydlení. Žalovaný sice tento postup prvostupňového

pokračování

správního orgánu nesprávně korigoval, když přiměřené náklady naopak neodečetl, avšak na výsledek to nemělo žádný vliv, tudíž městský soud shledal příliš formalistickým jeho rozhodnutí rušit jen proto, aby rozhodl stejně, avšak s jiným odůvodněním. Požadavek žalobce na zohlednění odůvodněných nákladů na bydlení přitom není dle ustálené judikatury v souladu se zákonem a nelze mu vyhovět. Podmínky pro přiznání doplatku na bydlení tak podle městského soudu nebyly splněny. Co se týče zákonnosti požadavku na umožnění provedení sociálního šetření, toto je dle městského soudu zákonem i judikaturou výslovně předpokládáno, avšak v projednávaném případě to nemá žádný vliv, neboť žalobci nebyla přiznána dávka doplatku na bydlení pouze pro nesplnění podmínek § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi.

[7] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku městského soudu kasační stížnost, v níž uplatnil kasační námitky dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. Závěr městského soudu, dle něhož nelze funkci ve volební komisi zohlednit, protože nebyla vykonávána v rozhodném období, stěžovatel považuje za příliš formalistický a v rozporu se závazky z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „ZP“), jelikož nezaměstnanost osob se ZP je v České republice systémový problém, nikoli zavinění jednotlivce; veřejný sektor nezaměstnává osoby se ZP v takovém rozsahu, jak mu ukládá zákon, a úřad práce dokáže nalézt zaměstnání jen pro 3 % takových uchazečů. Závěr o nesplnění podmínky vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání stěžovatel rovněž rozporuje s tím, že rozhodnutí o vyřazení stěžovatele z evidence bylo zrušeno, Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost žalovaného a stěžovatel podal návrh na obnovu všech řízení ve věcech dávek, kde bylo jako důvod zamítnutí uvedeno, že stěžovatel není veden v evidenci; úřad práce o něm doposud nerozhodl, což nemůže jít k jeho tíži.

[8] Ohledně výkladu § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi stěžovatel rozporuje judikaturu odkazovanou krajským soudem, nesouhlasí s tím, že by po osobě v hmotné nouzi, která nemá dostatek prostředků k zajištění základních potřeb nikoli vlastním zaviněním, bylo možné požadovat, aby na bydlení vynakládala pouze přiměřené náklady. Dle stěžovatele za tzv. přiměřené náklady nelze za současné situace bydlení vůbec pořídit, a proto je tím popřen smysl dávek; zvláště když se jedná o osobu s vážným ZP jako má stěžovatel ve II. stupni invalidity anebo osobu vysokého věku jako je jeho matka. Stěžovatel považuje za absurdní, že se při posuzování nároku dle § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi mají porovnávat příjmy pouze s tzv. přiměřenými náklady na bydlení, tj. je od příjmů odečítat, zatímco dle § 33 odst. 1 téhož ustanovení se příjmy porovnávají s tzv. odůvodněnými náklady na bydlení. Stěžovatel upozorňuje na dva druhy hmotné nouze dle § 2 odst. 2 písm. a) a dle písm. b) téhož ustanovení, přičemž na rozdíl od prvního případu, kdy vzniká nárok na příspěvek na živobytí, není v druhém případě, kdy vzniká nárok na doplatek na bydlení, v zákoně obsažen žádný odkaz na přiměřené náklady ani na příjmy dle § 9 odst. 2 téhož zákona. Tyto nelze najít ani v § 33 odst. 1 a odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi. Proto stěžovatel nesouhlasí s tím, že osobě v hmotné nouzi dle písm. b) není přiznán doplatek na bydlení, pokud je rozdíl započitatelných příjmů a přiměřených nákladů na bydlení větší než 1,3násobek částky živobytí, byť rozdíl příjmů a odůvodněných nákladů na bydlení je nižší než tato částka. Dle stěžovatele také nedává smysl, aby při posuzování nároku na doplatek na bydlení byly zohledněny přiměřené náklady na bydlení, ale při stanovení jeho výše již náklady odůvodněné. Výklad § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi předestřený městským

soudem stěžovatel považuje za nesprávný, neboť v tomto ustanovení není odkaz na příjem dle § 9 odst. 2 téhož zákona a není zde ani uvedeno, s jakými náklady se příjem porovnává (narozdíl od § 33 odst. 1 téhož zákona), pročez by pro výklad měl být rozhodující úvodní § 2 odst. 2 téhož zákona, případně by se mělo z důvodu nejasnosti postupovat podle zásady *in dubio mitius*, a zohledňovat tedy odůvodněné náklady. Dle stěžovatele se městský soud také nevypořádal s jím předestřeným výpočtem výše dávky, pročez je rozsudek nepřezkoumatelný.

[9] Ve vztahu k požadavku sociálního šetření stěžovatel namítá, že jako osoba s vážným ZP má právo na vyšší úroveň, přiznání dávky nemůže být podmíněno úplnou nemajetností. Také upozorňoval (již úřad práce) na nutnost ochrany soukromí žadatelů, kdy je k provedení sociálního šetření nutné, aby zde byly konkrétní důvody pro pochybnosti o pravdivosti prohlášení o nemajetnosti. Stěžovatel nesouhlasí s tím, že v daném typu bydlení (ubytovna) je z povahy věci nižší úroveň soukromí, naopak osoby v takových podmínkách zasluhují zvláštní míru ochrany. V krajském soudem citované judikatuře rovněž není řešen test přiměřenosti zásahu.

[10] **Žalovaný** ke kasační stížnosti uvedl, že se ztotožňuje se závěry městského soudu a navrhuje zamítnutí kasační stížnosti. Stěžovateli nebyl v daném období přiznán doplatek na bydlení, jelikož mu v témže období nebyl přiznán příspěvek na živobytí a nesplnil podmínky alternativního § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi, jelikož příjmy stěžovatele a společně posuzované osoby po odečtení přiměřených nákladů převyšovaly 1,3násobek částky živobytí. Pro odečtení odůvodněných nákladů na bydlení dle žalovaného není v zákonné úpravě opora. Jelikož je alternativní podmínka vzniku nároku na doplatek na bydlení vázána na nárok na příspěvek na živobytí (resp. na jeho absenci), vychází se při zjišťování příjmů ze stejných částek, jaké byly rozhodné pro příspěvek na živobytí, tj. odečítají se přiměřené náklady na bydlení (resp. odůvodněné náklady do limitu 35 % příjmu). K námitce nepřezkoumatelnosti žalovaný uvedl, že městský soud jednoznačně uvedl, jaké hodnoty mají být ve výpočtu pro nárok dle § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi správně použity. Městský soud se dle žalovaného rovněž vypořádal s námitkami ohledně hodnocení členství stěžovatele ve volební komisi a vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání. To může být podstatné pro stanovení jeho částky živobytí, resp. jejího případného zvýšení dle § 25 zákona o pomoci v hmotné nouzi, avšak i pokud by byla jedna z těchto podmínek splněna a částka živobytí stěžovatele navýšena o 40 % rozdílu mezi životním a existenčním minimem, nezměnil by se výsledek posouzení, neboť by stěžovatel i v takovém případě svým příjmem přesáhl 1,3násobek částky živobytí. Otázka sociálního šetření dle žalovaného nebyla primárním důvodem pro zamítnutí žádosti o dávku a městský soud tuto otázku posoudil v souladu s judikaturou Nejvyššího správního soudu.

[11] **Nejvyšší správní soud** nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že je podána včas, neboť byla podána ve lhůtě dvou týdnů od doručení napadeného rozsudku (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadený rozsudek vzešel (§ 102 s. ř. s.), a je zastoupen ustanoveným advokátem (§ 105 odst. 2 s. ř. s.).

pokračování

[12] S ohledem na skutečnost, že se jedná o věc, kterou před městským soudem rozhodoval samosoudce, se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná. Novelou soudního řádu správního provedenou zákonem č. 77/2021 Sb. (s účinností od 1. 4. 2021) byl totiž rozšířen okruh případů, při jejichž přezkumu Nejvyšší správní soud posuzuje přijatelnost kasační stížnosti. Nově se nejedná jen o „věci mezinárodní ochrany“, nýbrž o všechny „věci, v nichž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce“.

[13] Výklad zákonného pojmu „přesah vlastních zájmů stěžovatele“, který je podmínkou přijatelnosti kasační stížnosti, provedl Nejvyšší správní soud již ve svém usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006-39, publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS. O přijatelnou kasační stížnost se podle tohoto usnesení může jednat, jde-li o otázky, které dosud nebyly řešeny judikaturou, byly řešeny rozdílně, případně vyžadovaly učinit judikaturní odklon, či jde o případ zásadního pochybení městského soudu, které by mohlo mít dopad do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[14] Nejvyšší správní soud neshledává v kasační stížnosti dostatečné argumenty svědčící pro její přijatelnost. Především je totiž nutné zohlednit skutečnost, že Nejvyšší správní soud obdržel více kasačních stížností stěžovatele podaných v obdobných věcech. Konkrétně se jednalo o kasační stížnost ve věci nepřiznání doplatku na bydlení za měsíc červenec 2019 vedenou u Nejvyššího správního soudu pod sp. zn. 4 Ads 134/2022, za měsíc září 2019, kterou již Nejvyšší správní soud odmítl usnesením pro nepřijatelnost ze dne 29. 6. 2023, č. j. 5 Ads 131/2022-40, či za měsíc prosinec 2019, kterou Nejvyšší správní soud rovněž odmítl usnesením pro nepřijatelnost ze dne 20. 7. 2023, č. j. 5 Ads 130/2022-43, obojí v návaznosti na rozsudek NSS ze dne 23. 6. 2023, č. j. 5 Ads 132/2022-33, jímž Nejvyšší správní soud obdobnou kasační stížnost stěžovatele ve věci nepřiznání doplatku na bydlení za měsíc březen 2019 přezkoumal meritorně, přičemž ji zamítl. V tomto rozsudku Nejvyšší správní soud konstatoval:

„Stěžovatel v první řadě namítá, že je rozsudek městského soudu nepřezkoumatelný. Otázkou nepřezkoumatelnosti soudních a správních rozhodnutí se Nejvyšší správní soud ve své judikatuře již mnohokrát zabýval (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003-75, č. 133/2004 Sb. NSS, či ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004-73, č. 787/2006 Sb. NSS). Nepřezkoumatelnost může být způsobena buďto nedostatkem důvodů, o které je rozhodnutí opřeno, anebo nesrozumitelností. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí je natolik závažnou vadou, že k ní kasační soud přiblíží i bez námítky, z úřední povinnosti (§ 109 odst. 4 s. ř. s.). Soudy nicméně nemají povinnost reagovat na každou dílčí argumentaci a tu obsáhle vyvrátit. Jejich úkolem je vypořádat se s obsahem a smyslem žalobní argumentace (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 4. 2014, č. j. 7 As 126/2013-19).

V posuzované věci se jedná o srozumitelný a odůvodněný rozsudek, který sice výslovně neodpovídá na každý stěžovatelův argument, ale představuje ucelený právní názor, v jehož konkurenci žalobní námítky jako celek neobstály (k tomu viz dále).

Smyslem stěžovatelovy žalobní argumentace bylo, že je nutno pro účely § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi od jeho příjmů odečíst odůvodněné náklady. Podle tohoto ustanovení „[p]odmínkou nároku na doplatek na bydlení je získání nároku na příspěvek na

živobytí. Doplatek na bydlení lze přiznat s přihlédnutím k jejím celkovým sociálním a majetkovým poměrům také osobě, které příspěvek na živobytí nebyl přiznán z důvodu, že příjem osoby a společně posuzovaných osob přesáhl částku živobytí osoby a společně posuzovaných osob, ale nepřesáhl 1,3násobek částky živobytí osoby a společně posuzovaných osob.“ Ustanovení § 9 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi pak definuje, co se pro účely tohoto zákona považuje za příjem, přičemž podle odst. 2 věty první téhož ustanovení „[p]říjmem osoby nebo společně posuzovaných osob se pro účely příspěvku na živobytí rozumí příjem podle odstavce 1 snížený o přiměřené náklady na bydlení; za přiměřené náklady na bydlení se pro účely tohoto zákona považují odůvodněné náklady na bydlení (§ 34), nejvýše však do výše 30 %, a v hlavním městě Praze do výše 35 % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob“.

(...) Z rozsudku městského soudu (...) vyplývá, byť implicitně, že aplikovaná ustanovení nejsou v rozporu s ústavním pořádkem, právem EU ani mezinárodními závazky České republiky. K tomu zdejší soud dodává, že se použitím předmětné právní úpravy opakovaně zabýval a neshledal důvod, aby v souladu s principem *iura novit curia* přistoupil k výkladu *contra legem* nebo inicioval řízení před Ústavním soudem či Soudním dvorem EU.

Stěžovateli lze přisvědčit, že městský soud výslovně nereagoval na stěžovatelovu argumentaci, že se žalovaný nevypořádal s odvolací námitkou, že měla být při určení výše částky živobytí zohledněna jeho snaha o zvýšení příjmů. Z napadeného rozsudku ovšem vyplývá, že tato vada rozhodnutí žalovaného nemohla mít vliv na jeho zákonnost, neboť městský soud konstatoval, že ani při zohlednění stěžovatelovy snahy o zvýšení příjmů by 1,3násobek částky živobytí stěžovatele a jeho matky nepřevyšoval jejich příjmy. V tomto ohledu se městský soud dopustil pouze nevýznamného pochybení, když uvedl, že by 1,3násobek částky živobytí v takovém případě dosahoval výše 13 260 Kč. Městský soud pochybil, neboť započítal částku živobytí stěžovatelovy matky dvakrát – k částce 7060 Kč, která se skládá z částek živobytí stěžovatele i jeho matky (k tomu viz následující odstavce), připočetl znovu částku živobytí stěžovatelovy matky ve výši 3140 Kč a výslednou částku pojal jako částku živobytí společně posuzovaných osob.

Pokud by městský soud při výpočtu částky živobytí stěžovatele a jeho matky postupoval správně, vypadal by výpočet následovně. Co se týče matky stěžovatele, jedná se o starobní důchodkyni, a částka jejího živobytí tak odpovídá výši jejího životního minima [§ 24 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi]. Vzhledem k tomu, že žije ve společné domácnosti se svým synem, který není nezaopatřeným dítětem, je pro účely stanovení výše životního minima první v pořadí kvůli vyššímu věku (§ 3 odst. 1 věta druhá zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů), což odpovídá částce 3140 Kč [§ 2 odst. 1 nařízení vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního a existenčního minima (dále jen „nařízení o zvýšení částek životního a existenčního minima“)]. Základ částky živobytí stěžovatele odpovídá existenčnímu minimu [§ 24 odst. 1 písm. g) zákona o pomoci v hmotné nouzi], který činí 2200 Kč (§ 3 nařízení o zvýšení částek životního a existenčního minima). K této částce je třeba přičíst z důvodu dietního stravování (§ 29 zákona o pomoci v hmotné nouzi) částku 1090 Kč [§ 1 písm. g) vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 389/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o pomoci v hmotné nouzi, ve znění účinném do 30. 9. 2022]. Pro další zvýšení částky živobytí je třeba vycházet z rozdílu mezi existenčním a životním minimem stěžovatele, tj. 630 Kč (2830 Kč – 2200 Kč). Za uplatnění nároků a pohledávek je třeba k částce živobytí přičíst 30 % z této částky, tj. 189 Kč [§ 27 odst. 1 písm. b) zákona o pomoci v hmotné nouzi] a za absenci majetku taktéž 189 Kč [§ 26 odst. 1 písm. a) téhož zákona]. Dosavadní výpočet se nijak neliší

pokračování

od toho učiněného správními orgány, pokud by však uznaly stěžovatelovu snahu o zvýšení příjmů, musely by přičíst 40 % z uvedené částky 630 Kč, tj. 252 Kč (§ 25 odst. 1 téhož zákona).

Z uvedeného vyplývá, že pokud by byla stěžovatelova snaha o zvýšení příjmů zohledněna, částka živobytí stěžovatele a jeho matky by činila celkem 7060 Kč namísto 6808 Kč, k níž správní orgány došly. 1,3násobek této částky činí 9178 Kč. I tato částka je nižší než příjem stěžovatele (9318 Kč) [v nyní posuzované věci sp. zn. 5 Ads 206/2022 to byla částka 9 584 Kč] – ani při zohlednění stěžovatelovy snahy o navýšení příjmů tak nárok na doplatek na bydlení nevznikne. Lze proto uzavřít, že žalovaný bezesporu pochybil, pokud se ke stěžovatelově námitce týkající se zohlednění snahy o zvýšení příjmů vůbec nevyjádřil, toto pochybení však nemohlo mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé, neboť i v případě, že by žalovaný stěžovatelově námitce vyhověl a k jeho snaze o zvýšení příjmu by přihlédl, nárok na doplatek na bydlení by nevznikl, neboť by ani tak nebyla splněna podmínka § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi.

Podle stěžovatele měly být při výpočtu od stanoveného příjmu odečteny odůvodněné náklady na bydlení, případně alespoň přiměřené náklady na bydlení podle § 9 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Z judikatury Nejvyššího správního soudu vyplývá, že se pro účely výpočtu příjmu podle § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi k odůvodněným nákladům na bydlení nepřiblíží, naopak přiměřené náklady na bydlení se do výpočtu zahrnou – k tomu viz např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 6. 2018, č. j. 6 Ads 20/2018-32, body [16] a [19], a na něj navazující judikaturu – konkrétně např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 2. 2019, č. j. 7 Ads 500/2018-24, bod [18], ze dne 14. 5. 2020, č. j. 8 Ads 79/2019-47, bod [16], ze dne 23. 7. 2019, č. j. 5 Ads 101/2017-79, bod [19], nebo ze dne 4. 4. 2019, č. j. 10 Ads 298/2018-40, bod [12]).

Jak uvedl Nejvyšší správní soud ve shora zmíněném rozsudku č. j. 6 Ads 20/2018-32: „Ke vztahu k argumentaci stěžovatelky poukazující na to, že její výdaje jsou vyšší než její příjmy a příjmy společně posuzované osoby (jejího syna), musí Nejvyšší správní soud poukázat na příslušné znění zákona o pomoci v hmotné nouzi, které rozlišuje mezi odůvodněnými náklady na bydlení dle ustanovení § 34 tohoto zákona (jichž se stěžovatelka dovolává) a přiměřenými náklady na bydlení, které představují odůvodněné náklady na bydlení, avšak pouze do výše 30 % příjmu osoby nebo společně posuzovaných osob, resp. 35 % v hlavním města Praze. Příjem vypočtený podle ustanovení § 9 odst. 2 tohoto předpisu proto nepředstavuje reálný příjem osoby, jak mylně dovozuje stěžovatelka, ale výsledek matematické operace zohledňující úpravu dle ustanovení § 9 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi a odečítající přiměřené náklady na bydlení (maximálně ve výši 35 % příjmu osob společně posuzovaných). Zjednodušeně řečeno pro posuzování nároku na dávky dle zákona o pomoci v hmotné nouzi proto nelze vyjít z představy, že nárok na dávky má ten, jehož výdaje na bydlení jsou vyšší než jeho příjmy (jak fakticky namítá stěžovatelka), ale je nutné postupovat dle příslušných ustanovení, která výpočet „příjmů“ a „výdajů“ specifickým způsobem upravují.“

V tomto ohledu je třeba stěžovatele upozornit na povahu dávek sociální pomoci a jejich pozici v systému sociálního zabezpečení České republiky, jakožto poslední záchrany před úpadkem do situace, v níž by jedinec nebyl schopen uspokojit své nejzákladnější potřeby. Jak uvedl Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 24. 5. 2018, č. j. 1 Ads 433/2017-29: „Tento charakter dávek se odráží v konstrukci zákona o pomoci v hmotné nouzi. Ten stanovuje pro účely posouzení nároku na příspěvek na živobytí, potažmo doplatek na bydlení, maximální možnou výši přiměřených

nákladů na bydlení, tedy částku, kterou lze jako náklady na bydlení uznat. Tato konstrukce vychází z premisy, že v případě, kdy má osoba nedostatek prostředků k zajištění základních životních podmínek, očekává se, že na bydlení bude vynakládat pouze přiměřenou částku, za kterou lze pořídit základní bydlení, a nikoliv částku několikanásobně vyšší, neboť v takovém případě se bude jednat o bydlení nadstandardní, které však stát prostřednictvím systému sociálního zabezpečení není povinen dotovat.“

Závěr, že pro účely § 33 odst. 2 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi je nutno příjem vypočítat podle § 9 odst. 2 téhož zákona, tj. při zohlednění přiměřených nákladů na bydlení, zastává též komentářová literatura – srov. Beck, P., Grunerová, I., Pavelková, M. Zákon o pomoci v hmotné nouzi. Zákon o životním a existenčním minimu. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2016, podle něhož „[p]ro zjištění 1,3násobku částky živobytí osoby (společně posuzovaných osob) se počítá s částkou živobytí, která byla určena pro nárok na příspěvek na živobytí podle § 24. Taktéž příjem se pro tento případ započítává z příspěvku na živobytí, tzn. snížený o přiměřené náklady na bydlení (srov. § 9 odst. 2 a 3).“. Je tedy zřejmé, že žalovaný i městský soud pochybili, pokud do výpočtu přiměřené náklady na bydlení nezahrnuli. Otázkou tak nyní zůstává, zda takové pochybení mělo vliv na zákonnost jejich rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud poznamenává, že správní orgán I. stupně provedl výpočet správně, tedy od příjmů stěžovatele a jeho matky odečetl přiměřené náklady na bydlení, a přesto dospěl k závěru, že nárok na doplatek na bydlení stěžovateli nevznikl – příjem byl stanoven ve výši 14 335 Kč [v nyní posuzované věci sp. zn. 5 Ads 206/2022 ve výši 14 745 Kč], který po odečtení přiměřených nákladů na bydlení ve výši 5018 Kč [v nynější věci 5161 Kč] činil 9318 Kč [v nynější věci 9584 Kč], což je částka vyšší než 1,3násobek částky živobytí stěžovatele a jeho matky, tj. 8850 Kč. K tomu je třeba dodat, že ani při uznání stěžovatelovy snahy o zvýšení jeho příjmu by nebyla částka živobytí dostatečně vysoká, aby odůvodnila vznik nároku na doplatek na bydlení: v takovém případě by 1,3násobek částky živobytí činil 9178 Kč (...), což je stále méně než příjem stěžovatele a jeho matky po zohlednění přiměřených nákladů na bydlení. Výši příjmu před zohledněním přiměřených nákladů na bydlení přitom stěžovatel nijak nespороval. Jak vidno, ani toto pochybení žalovaného a městského soudu nemohlo mít na zákonnost jejich rozhodnutí vliv.

Co se týče stěžovatelovy polemiky ohledně odůvodnění požadavku na provedení místního šetření, Nejvyšší správní soud odkazuje na závěr městského soudu, že důvodem nepřiznání doplatku na bydlení nebylo, že stěžovatel neumožnil uskutečnit místní šetření. Stěžovateli nebyl doplatek na bydlení přiznán, protože nebyly naplněny podmínky podle § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. Zda správní orgán I. stupně požadoval provedení místního šetření v souladu se zákonem, tedy v posuzované věci nemohlo mít vliv na zákonnost rozhodnutí ve věci samé.

Pokud jde o otázku, zda je stěžovatel osobou v hmotné nouzi, ani v tom ohledu Nejvyšší správní soud nespatřuje žádný vnitřní rozpor v rozsudku městského soudu. Ten pouze uvedl, že otázka, zda je stěžovatel osobou v hmotné nouzi, je irelevantní, neboť dávka nebyla přiznána z důvodu nesplnění podmínek podle § 33 odst. 2 zákona o pomoci v hmotné nouzi. K tomu pouze dodal, že stěžovatel beze sporu spadá do osobní působnosti zákona o pomoci v hmotné nouzi. Takovému odůvodnění není čeho vytknout.“

pokračování

[15] Nejvyšší správní soud neshledal důvod se od těchto svých závěrů v nyní posuzované věci jakkoli odchylovat, a to i s přihlédnutím k tomu, že obsah obou rozsudků městského soudu i kasačních stížností je obdobný a rovněž ostatní rozhodné skutkové i právní okolnosti obou věcí jsou srovnatelné. Nejvyšší správní soud neshledal důvod k přijetí ani této kasační stížnosti k meritornímu posouzení, neboť stěžovatelovy kasační námitky byly komplexně vyřešeny výše citovaným rozsudkem.

[16] Nejvyšší správní soud s přihlédnutím k uvedenému výše kasační stížnost shledal ve smyslu § 104a s. ř. s. nepřijatelnou a odmítl ji.

[17] Při rozhodování o nákladech řízení Nejvyšší správní soud vycházel z usnesení svého rozšířeného senátu ze dne 25. 3. 2021, č. j. 8 As 287/2020-33, publ. pod č. 4170/2021 Sb. NSS, podle něhož je odmítnutí kasační stížnosti pro její nepřijatelnost, na rozdíl od jiných případů odmítnutí kasační stížnosti, druhem zjednodušeného meritorního přezkumu napadeného rozhodnutí krajského (městského) soudu. Výrok o náhradě nákladů řízení se tedy v takovém případě opírá o § 60 odst. 1 a v daném případě rovněž § 60 odst. 2 (nikoli však odst. 3) ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalovaný měl ve věci úspěch, nicméně právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti vůči neúspěšnému stěžovateli mu dle § 60 odst. 2 s. ř. s. nenáleží.

[18] Podle § 35 odst. 10 ve spojení s § 120 s. ř. s. hradí zástupci stěžovatele, který byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Zástupce stěžovatele, advokát Mgr. Daniel Holý, byl stěžovateli ustanoven usnesením Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 8. 2022, č. j. 5 Ads 206/2022-19. Nejvyšší správní soud tak přiznal ustanovenému zástupci odměnu ve výši 2000 Kč za dva úkony právní služby spočívající v převzetí a přípravě zastoupení a v doplnění kasační stížnosti podle § 11 odst. 1 písm. b) a d) ve spojení s § 9 odst. 2 a § 7 bodem 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), paušální náhradu hotových výdajů za tyto úkony ve výši 600 Kč podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu a částku odpovídající 21 % DPH, celkem tedy 3146 Kč. Tato částka bude zástupci stěžovatele vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů ode dne právní moci tohoto usnesení.

P o u č e n í: Proti tomuto usnesení **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 14. září 2023

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu